

سخن نخست

غلامرضا عزیزی

مجموعه اقدامات انجام شده برای انتشار دومین شماره دوفصلنامه تاریخ شفاهی مؤید چند نکته بود:

نخست آنکه متاسفانه - و علی‌رغم معدود کارهای خوب انجام شده- هنوز ادبیات پژوهش در حوزه نظری مباحث تاریخ شفاهی ضعیف است. درک این نکته زمانی غمبارتر می‌شود که می‌دانیم پیشینه مطالعات تاریخ شفاهی در ایران چه از منظر مطالعات نظری و چه از دیدگاه انجام مصاحبه و انتشار آن، نزدیک به چهار دهه قدمت دارد.

نکته دوم آنکه فعالان این حوزه در درجه اول بیشتر مصاحبه‌کنندگان هستند و در درجه بعد و با فاصله زیاد، منتشرکنندگان مصاحبه، و در فاصله‌ای بسیار دورتر علاقمندان به حوزه مباحث نظری جای دارند (در معدود مواردی، افرادی در دو و یا هر سه حوزه پیش گفته به فعالیت مشغول بودند).

نکته سوم آنکه هنوز در خصوص تدوین در تاریخ شفاهی اختلاف نظر و تعدد روش وجود دارد. این مسئله مهم پیش از این، در هفتمین نشست تخصصی تاریخ شفاهی (که به نظر من بیشتر به همایش می‌ماند تا نشست تخصصی)، با عنوان «تدوین در تاریخ شفاهی»، در ادامه سلسله نشست‌ها و کارگاه‌های تخصصی انجمن تاریخ شفاهی ایران، توسط کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۰ برگزار شد. انجمن تاریخ شفاهی ایران، گروه تاریخ دانشگاه اصفهان، حوزه هنری، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی و مرکز اسناد انقلاب اسلامی همکاران این همایش بودند. همایش با هدف اصلی دانش‌افزایی در حوزه تاریخ شفاهی و همکاری هر چه بیشتر مراکز فعال و پژوهشگران این حوزه برگزار شد.

دست‌اندرکاران همایش سه محور اصلی را برای پرداختن به مبحث تدوین در تاریخ شفاهی برگزیده بودند و مقرر بود مقاله‌ها در سه محور اصلی زیر ارائه شوند.

- ویرایش به معنای اعم و اخص (پیاده‌سازی، ویرایش، ساختار، زبان متن و نظایر آن)؛
- برآیندها و کاربری (توجه به خروجی‌ها و نظر داشت موازی بودن منابع تاریخ شفاهی)؛
- نقد (بررسی موردی).

برآورد جمعی از برگزارکنندگان همایش و نتایج آن به طور کامل مطلوب برگزارکنندگان همایش (که خود در آن نقش داشته‌ام) قرار نگرفت. البته همه دست‌اندرکاران همایش، عدم پرداختن به مباحث نظری را از یک سوی، و از سو دیگر طرح پرسش‌های جدید را به عنوان دلایل اصلی این امر قلمداد کردند؛ هرچند انجام این امر به خودی خود - و حتی بدون در نظر داشتن برخی سخنرانی‌های موفق - گام اولیه، و گامی به پیش تلقی شد.

اعضای برگزارکننده آن همایش، در گفت و شنودی که اخیراً داشتند، طرح بحث دوباره «تدوین در تاریخ شفاهی» را به عنوان بحثی مهم و درخور توجه، شایسته طرح مجدد دانسته و پیشنهاد برگزاری همایشی دیگر را با همین موضوع در بهمن سال ۱۳۹۵ ارائه کردند.

با توجه به سابقه سازمان اسناد و کتابخانه ملی در انجام مصاحبه‌های تاریخ شفاهی و نیز با توجه به تاکید و پیگیری‌های موافق جناب آقای دکتر صالحی ریاست محترم سازمان در پرداختن به مسائل و مباحث تاریخ شفاهی، سبب شد که پژوهشکده اسناد برگزاری همایش را (با همکاری سازمان‌های پیش گفته و انجمن ایرانی تاریخ و انجمن زنان پژوهشگر تاریخ) در دستور کار خود قرار دهد. دست‌اندرکاران همایش ضمن پرداختن به محورهای نشست قبلی بر آنند تا با پرداختن به مفهوم تدوین در تاریخ شفاهی و شیوه‌های آن، بایدها و نبایدهای تدوین در تاریخ شفاهی را با تاکید بر حدود ویرایش از منظرهای گوناگون به ویژه از دید سندشناسانه (اصالت مصاحبه) مورد بحث و بررسی قرار دهند.

